

Kulturdepartementet

Yttrande

Läsdelegationens betänkande Barns och ungas läsning - ett ansvar för hela samhället (SOU 2018:57)

Sammanfattning

Syftet med Läsdelegationens uppdrag har varit att bidra till att ge alla barn och ungdomar likvärdiga förutsättningar för en fullgod läsförmåga och lustfyllda läsoplevelser.

Dess intentioner stämmer väl in i Eskilstuna kommuns utvecklingsarbete. Att samla alla aktörer, bibliotek, barnavårdscentral, förskola, skola, kultur, föreningsliv, bibliotek m.fl. runt insatser för läsning är precis den ingång som behövs för att öka barn- och ungas läsning. Eskilstuna gör en unik satsning för det lässtimulerande arbetet genom Lässatsningen som vänder sig till alla barn upp till 10 år. I den satsningen samverkar Eskilstuna kommun med nämnda aktörer för att ge alla barn i kommunen läslust, vilket är en förutsättning för ett välutvecklat språk.

Eskilstuna kommun vill tydligt lyfta fram föräldrarnas betydelse för barns tidiga språkinläring. Det finns stöd i forskningen att läsinläring och språkstimulerande aktiviteter ska involvera hela familjen tidigt. Föräldrarnas läsvanor på fritiden påverkar barns läsbeteende. Vikten av manliga läsande förebilder lyfts fram och särskilt pappor som läser med sina barn. Pappor som läser för sina pojkar kan minska pojkarnas generellt sämre läs- och skrivförmåga. Genom att involvera de aktörer barn och unga möter utanför skolan tillsammans med skolan ökar förutsättningarna för att öka likvärdigheten i förutsättningarna för att barn och unga ska uppnå en fullgod läsförmåga och läslust.

Digitaliseringens frammarsch påverkar beteenden och digital läsning kan vidga intresse för läsning hos barn och ungdomar eftersom tekniken är en stor del av deras vardag. Svårigheten är och blir att upprätthålla och tillhandahålla rätt kompetens.

Eskilstuna kommun har tagit del av betänkandet och vill lämna följande synpunkter på innehållet. Remissvaret har samrått med kultur- och fritidsförvaltningen samt barn- och utbildningsförvaltningen.

Små barns språkutveckling

Allt börjar i familjen, forskningen visar på familjens och hemmiljöns påverkan på barns läsutveckling. Barnavårdscentralernas roll att vägleda föräldrar in i detta blir betydelsefullt samtidigt som föräldrar blir goda förebilder för sina barn. Det är bra att litteraturens roll i barns tidiga språkutveckling tydliggörs i läroplan för förskolan. Likaså att samverkan ska ske med barnavårdscentral, folkbibliotek och förskolor för att utveckla detta, vikt till viss del sker genom kompetensutveckling för personalen via Eskilstuna kommuns Lässatsning. Fortsatt regelbunden kompetensutveckling är nödvändig även i fortsättningen

Läsning i skolan

Den forskning som utredningen hänvisar till känns relevant och viktig att sprida inom de olika aktörernas organisationer. Att läsinsatser ska anpassas till elevernas olika behov och förutsättningar är en självklarhet och en nyckel till att göra läsande lustbetonat. I Eskilstuna kommuns kommunala grundskolor är detta redan ett synsätt som omsatts i det pedagogiska arbetet och samverkan sker redan med kultur- och fritid i kommunens Lässatsning som bidrar med kompetensutveckling för personal inom det läsfrämjade arbetet.

Även de utvecklingsområden Skolinspektionens kvalitetsgranskning lyft fram under åren är till stor del omsatta med goda resultat i Eskilstuna kommuns grundskolor. Digitala medier för att öka lust och motivation, särskilt för pojkar är ett område kommunen arbetar med.

Betänkandet saknar delvis det innovativa perspektivet som kan ges via digitala medier.

Flera av de skolor i kommunen som medvetet satsat på språkutvecklande undervisning har nått en god resultatutveckling, framgången är större när personalen samlats på djupet kring den gemensamma synen på språkets betydelse.

De rekommendationer som lyfts i svensk didaktisk andraspråksforskning, på sid 73, är alla relevanta och pekar på vikten av att läraren har en hög kompetens, såväl språkligt som didaktiskt. Även rektors betydelse i detta sammanhang är viktig och central i arbetet med att samla en skola bakom en systematik och att koppla denna till hur skolan kan dra nytta av digitaliseringen för att öka förutsättningarna för en likvärdig undervisning där varje elev möts individuellt utifrån deras skiftande förutsättningar och behov.

Svårigheten är och blir att upprätthålla och tillhandahålla rätt kompetens.

Skolbibliotekens roll

Det är positivt om Skolverket ges i uppdrag att ta fram ett allmänt råd för hur man i samverkan med eleverna bygger upp, utformar, följer upp och utvärderar en skolbiblioteksverksamhet. Med allmänna råd ges ökade förutsättningar för likvärdiga skolbibliotek och med en ökad uppföljning och utvärdering ges ökade förutsättningar för att skolbiblioteken utvecklas mer systematiskt över tiden. Betydelsen av mer samverkan mellan folkbiblioteken och skolbiblioteken borde framgå bättre i förslaget. Dessa två former av bibliotek kan och bör komplettera varandra genom att roller och ansvar förtydligas i allmänna råd.

Att rakt igenom ställa kravet på att skolbiblioteken ska vara bemannade ger vissa ekonomiska konsekvenser för mindre skolor, framför allt på de mindre landsbygdsskolorna.

Läsning på fritidshem

Det är viktigt att inkludera fritidshemmen i arbetet mot ökad läsning. Redan idag har fritidshemmens roll tydliggjorts i läroplanens revidering, men med delegationens förslag ökar denna tydlighet.

Vi får dock inte glömma bort att en andel av elever inte deltar i fritidshemmets arbete vilket kan medföra att ojämlikheten ökar.

Läsning på lov

Det är bra att en eller flera läsfrämjande aktörer ges ett verksamhetsbidrag för att erbjuda läsfrämjande verksamhet under lovtid. Åtgärden kan öka förutsättningarna för ett likvärdigt stöd till eleverna. Läsningen på loven måste vara lustfyllt och där har folkbiblioteken en viktig roll och kan naturligt samarbeta med andra läsfrämjande aktörer.

Bibliotek och läsfrämjande

Att arbeta lässtimulerande bland barn och unga är en av huvuduppgifterna för folkbiblioteket. Det handlar främst om barns fritidsläsning, men också i samarbeten med barnavårdscental, förskola, skola, föreningar med flera. Bibliotekariens förmedlande roll förändras och nya metoder behöver användas.

Läsande förebilder

Ett intressant och viktigt avsnitt i betänkandet som synliggör att alla vuxna runt barnet/eleven kan bli goda förebilder/ambassadör, men vi måste bli medvetna om läsbeteendets roll.

Att kommunerna ska behöva inrättas specifika tjänster för läsfrämjande ambassadörer blir konstruerat. Ambassadörskapet kan utvecklas tillsammans med föreningslivet, studieförbund och folkbiblioteken i samverkan.

Uppföljning av samverkan och framtidsfrågor

Kommunerna har ansvar för att det läsfrämjande arbetet i kommunen är långsiktigt hållbart.

Önskvärt att lässatsningar samordnas på den statliga nivån mellan olika departement och råd med stödinsatser och bidrag som blir långsiktiga. Nationell sektorsamverkan skulle gynna utvecklingen i kommunerna. Ett nationellt Läsråd kan vara en lösning? Läsningens betydelse för barns utveckling ska involvera hela familjen och ett ansvar för hela samhället men det får inte bli byråkratiserat.

ESKILSTUNA KOMMUN